

Školitelský posudek na dizertační práci Mgr. Moniky Chrenkové: „*The Ecology of the Little Owl in European Farmland*“

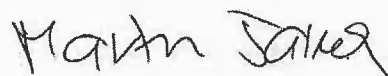
Intenzifikace zemědělského hospodaření představuje hlavní hybatel globálních změn ve využívání půdy či ztrátu přírodních stanovišť a je zodpovědná za dramatický pokles biologické rozmanitosti. Například výsledky dlouhodobého monitoringu ptačích společenstev jasně ukazují, že početnost ptáků zemědělské krajiny neustále klesá, a to o více než třetinu za posledních 30 let. K mnohým typickým druhům ptáků zemědělské krajiny, jejichž současná populace je prostý zlomek původních počtů, patří i sýček obecný, jehož populace ve střední Evropě v posledních dekadách výrazně poklesly a nyní tento druh balancuje na pokraji vymření. Ptačí predátoři, včetně sýčka, jsou obecně považováni za důležité indikátory změn prostředí, intenzity zemědělského hospodaření i přírodní rozmanitosti rozsáhlých území, a to jak zejména z důvodu jejich postavení na vrcholu potravního řetězce, tak i velkých domovských okrsků. Proto pochopení faktorů ovlivňujících jejich distribuci, početnost a výběr prostředí představuje důležitý krok pro efektivní ochranu i nastavení vhodného způsobu hospodaření pro celou paletu druhů.

Dizertační práce Moniky Chrenkové se zabývala analýzou populačních trendů, výběru prostředí a vhodnosti různých managementových opatření pro sýčka ve středoevropském kontextu. První studie se zaměřovala na dlouhodobý vývoj populace v České republice a na Slovensku, včetně identifikace současných center rozšíření a analýzy pravděpodobných hnízdišť. Výsledky jasně potvrzují kritický stav populace této sovy v obou státech, přičemž populace v České republice nyní nepřesahuje 130 hnízdních párů, což je pokles o 87–94 % oproti stavu před dvěma dekadami. Na Slovensku je situace o trochu lepší (celkový odhad 550 hnízdních párů), ale i zde populace sýčka výrazně ubývá (31–45 % za posledních 20 let). Odlišná situace se ještě nachází v některých extenzivně obhospodařovaných ostrůvcích s vysokým zastoupením extenzivně obhospodařovaných travnatých ploch, což dokazuje druhá studie, která se zaměřuje na vyhodnocení rozšíření a populační hustoty sýčků v NP Hortobagy v západním Maďarsku. Zde můžeme vidět odraz početnosti a plošného rozšíření sýčků, kterou z našeho území popisují ornitologové z počátku minulého století. Zbylé dva články byly zaměřeny na identifikaci klíčových biotopů a jejich vhodný management, což je důležitý předpoklad úspěšné ochrany tohoto druhu. Výsledky ukazují rozdílné biotopové vazby sýčků ve střední Evropě, nicméně luční porosty a zemědělské farmy představují nejdůležitější lovecké a hnízdní biotopy napříč různými regiony. Nastavení vhodného obhospodařování lučních porostů (např. pásová seč či extenzivní pastva) může představovat klíčové managementové opatření, které snižuje lovecké úsilí dospělých ptáků, což se může projevit ve vyšším přežívání dospělých ptáků a celkové hnízdní úspěšnosti. Všechny tyto poznatky mají silný aplikovaný potenciál a mohou být využity při ochraně zbytkových populací sýčků a zvýšení efektivity různých managementových opatření.

Na první setkání s Monikou si ještě detailně pamatuji, přestože proběhlo před více jak dekadou. Mezi vymýšlením obsahu a jednotlivých cílů dizertace Monika odbíhala uspávat děti, přesto mi neuniklo její silné zapálení o zkoumaný druh (kterému, jak z osobní zkušenosti vím, je lehké podlehnout) a ochranu přírody obecně. Během prvních let jsem s Monikou byl mnohokrát v terénu, ať již v Maďarsku, na Slovensku či v Dánsku, a zde jasně prokazovala i nadšení při sběru dat, výdrž při celonočních terénech i velký zájem učit se nové metody a poznávat okolní přírodu a její zákonitosti. Důležitým prvkem v rámci jejího studia byla návštěva v Dánsku, kde se zapojila do rozjetého týmu sýčkařů, z čehož vznikla zajímavá studie o vhodném managementu lovišť, a v blízké budoucnosti bude dokončen i článek o potravě sýčků, kde bude Monika spoluautorem, ale která není součástí této dizertace. Zpracování údajů a sepisování článků už trochu vázlo, ale i zde se ukazovalo, že Monika dělá velké pokroky a nevzdává se. Jsem upřímně rád, že Monika nevzdala ani tu nejtěžší část, a to vlastní sepsání a finalizaci dizertace, kde už i školitel přestával doufat, že se to podaří. Podařilo se, a po více jak dekádě, kdy se Monika zařadila mezi nejdéle studující na katedře zoologie, začínám tomu při pohledu na vytištěnou dizertační práci opravdu věřit. Uvážím-li, co Monika musela během celé cesty zvládnout a projít, to je stejně úctyhodný výkon. Pevně věřím, že nabyté zkušenosti jí pomohou i v dalším profesním růstu, třeba i v jejím současném působišti v neziskovém sektoru, kde působí jako

ekolog, pedagog a lektor v oblasti environmentální výchovy. To, že k tomu má vlohy, vás jistě přesvědčí během obhajoby.

Závěr: Celkově disertační práci považuji za velice kvalitní, doporučuji ji přijmout k obhajobě a přeji její úspěšný průběh.

A handwritten signature in black ink, reading "Martin Šálek". The signature is written in a cursive, somewhat stylized script.

V Českých Budějovicích, 5. 3. 2021

Ing. Martin Šálek, Ph.D.